

Motion till riksdagen 2009/10:N316

av Lage Rahm m.fl. (mp)

Ipredlagen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den s.k. Ipredlagen.
2. Riksdagen beslutar att upphäva de förändringar av lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk som gjordes av riksdagen den 25 februari 2009.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att se hur Internetanvändares integritet och rätt till privatliv kan stärkas i svensk lagstiftning.

Motivering

Regeringens Ipredproposition, som tyvärr bifölls av riksdagen så sent som förra riksdagsåret, påtalar att Sverige är sent med att införliva EG-direktivet 2004/48/EG och att svenska bestämmelser i flera avseenden inte motsvarar direktivets krav. Regeringens slutsats kom efter att EG-domstolen i början av året i ett spanskt fall avgjorde huruvida gemenskapsrätten innebär att medlemsstaterna är skyldiga att föreskriva en skyldighet att lämna ut personuppgifter i tvistemål, i syfte att skapa ett effektivt skydd för upphovsrätten. EG-domstolens slutsats var att medlemsstaterna inte är skyldiga att föreskriva en skyldighet för berörda att lämna ut personuppgifter i tvistemål.

Trots att Sverige inte var tvingat av EU-direktivet att lagstifta om rätten för upphovsrätsorganisationer att direkt hos domstol kräva ut personuppgifter om individer som de misstänker fildelar upphovsrättsskyddat material, så gav regering och en oenig riksdag upphovsrätsorganisationer närmast polisiära befogenheter.

Förut utreddes upphovsrättsbrott av polisen som i sin tur vände sig till domstol. Nu har istället upphovsrättshavare getts rätten att vända sig direkt till domstol med information om upphovsrättsbrott för att kräva ut personuppgif-

Fel! Okänt namn på

ter (knutna till en specifik IP-adress). Detta informationsföreläggande åtföljs av en sekretess i en månad, då den som uppgifterna gäller ska få information om detta tidigast en månad och senast tre månader efter att detta skedde. Varför denna månad? Är det inte rimligt att människor får kännedom om domstolsbeslut som berör dem?

Med stöd av denna sekretessmånad har upphovsrättsinnehavarna möjlighet att med abonnentuppgiften återigen vända sig till domstol och begära intrångsundersökning, närmast att likna vid privat husrannsakan, som regeringen själv skrev. Flera steg tas som underlättar för upphovsrättsinnehavare att själva driva rättsprocesser, något som i praktiken ersätter den roll som polis och åklagare tidigare haft i upphovsrättsmål.

Inte nog med att upphovsrättsinnehavarna getts polisära befogenheter; det finns en överhängande risk att nästa steg för företrädare för upphovsrättsinnehavarna är att kräva enskilda på stora belopp med hot om stämning inför domstol om de inte betalar direkt. Detta har exempelvis hänt i Danmark. Förutom de stora skadestånd människor riskerar att behöva betala, efter en domstolsförhandling måste även motståndarsidans stora advokatkostnader betalas, vilket ofta inte kommer att täckas av hemförsäkringen. Människor riskerar att försättas i personlig konkurs. Många kommer kanske inte att våga riskera detta och kan därför komma att betala fast de är helt oskyldiga.

Hoten om stämningar riskerar även att resultera i rena trakasserier mot enskilda som är oskyldiga. Frågan är också om lagen i flera delar innebär och riskerar att leda till att Internetanvändare presumeras skyldiga till dess de bevisat sin oskuld. Det skulle vara ett rättsligt systemskifte om enskilda drabbas av skadeståndskrav utan rätt till rättvis rättegång, och det reser frågor om konsekvenserna av lagen överensstämmer med Europakonventionen.

Dagens rättspraxis visar att domstolar anser att innehavaren av ett Internetabonnemang har bevisbördan. Den enskilde måste bevisa att han eller hon inte har genomfört den olagliga fildelningen som registrerats med hans eller hennes IP-adress. Denna utveckling är ytterst oroväckande för rättssäkerheten, och regeringen borde snarast tillsätta en utredning för att se hur Internetanvändares integritet och rätt till privatliv kan stärkas i svensk lagstiftning.

Att fildelning registrerats på ett Internetabonnemang innebär inte med automatik att det är innehavaren av abonnemanget som gjort sig skyldig till fildelningen. Förutom andra personer i hushållet eller gäster i bostaden använder sig många av trådlösa nätverk i dag. Faktum är att många får trådlösa nätverk av sin bredbandsleverantör utan att ha en aning om att de har ett trådlöst nätverk. Detta är givetvis egentligen inget problem eftersom trådlösa nätverk är oerhört praktiska, vilket också är anledningen till att så många använder sig av dem. Problemet är att det öppnar möjligheten för andra att använda sig av nätverken för exempelvis fildelning. Även om nätverken är låsta och krypterade är det relativt enkelt att ta sig förbi skyddet och använda sig av någon annans nätverk, någon som då riskerar att bli stämd utan att ha gjort någonting.

Konsekvenserna av regeringens proposition riskerar även att tillsammans med liknande förslag från regeringen förstöra för polisens brottsbekämpande arbete. Det har redan uppmärksammats att åklagare och polis kommer att

Fel! Okänt namn på

behöva lägga ner utredningar om allvarliga brott eftersom Internetbolagen efter Ipreds införande inte längre sparar uppgifter om sina kunder särskilt länge. Effekten av lagen blir alltså att utredningar om allvarliga brott försvåras, precis sådan kritik som framfördes innan lagen infördes.

Så länge det inte finns användarvänliga lagliga alternativ kommer människor troligen att fildela. Om dessa vanliga människor fortsätter att jagas mer och mer repressivt finns risken att de börjar gömma sin trafik. Sättet är att gömma sig som en i mängden genom att skapa olika former av nätverk. Problemet är att inte bara fildelare kommer att gömma sig där. Aktiviteter som tidigare gick att spåra vid brottsmisstanke kan bli omöjliga att finna. Det finns i dag flera olika anonymitetstjänster på Internet, och även om de tjänster som finns i dag ännu inte förhindrar spårning helt och hållet så tyder allt på att tekniken finns runt hörnet. I s.k. darknets kan den som delar med sig av information göra det helt anonymt, utan möjlighet till spårning. Detta innebär en skrämmande utveckling som kan innebära att terrorism, pornografibrott, narkotikabrott, dataintrång och andra grova brott skulle bli omöjliga att spåra. På så sätt finns det en djupgående motsättning mellan regeringens jakt på fildelare och övrig brottsbekämpning på Internet.

Mot bakgrund av detta är det enda rimliga att riva upp de delarna av Ipredlagen som ger upphovsrättsinnehavare och deras företrädare möjlighet att i domstol få ut uppgifter om vem som står bakom ett visst abonnemang samt de övriga befogenheter som är förknippade med den förstnämnda.

Stockholm den 2 oktober 2009

Lage Rahm (mp)

Tina Ehn (mp)

Max Andersson (mp)

Mats Pertoft (mp)

Peter Rådberg (mp)

Per Bolund (mp)

Ulf Holm (mp)

Jan Lindholm (mp)

Thomas Nihlén (mp)